

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Семенова В.Г.

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Економіка підприємства та організація підприємницької діяльності»

на тему: **«ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИМСТВА»**

Виконавець:

студентка факультету ФЕУП

Ніценко Юлія Євгенівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Літвінова Вікторія Олександрівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	6
1.1. Персонал підприємства як економічна категорія	6
1.2. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві	17
1.3. Шляхи підвищення ефективності використання персоналу підприємства.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	33
2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».....	33
2.3. Аналіз складу, структури персоналу підприємства та ефективність їх використання	44
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	54
Захід 1. Підвищення ефективності використання персоналу підприємства за рахунок поліпшення умов праці на ТОВ «Телекарт-Прилад».....	54
Захід 2. Підвищення ефективності використання персоналу підприємства за рахунок встановлення пропускнуої системи при вході на підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад»	59
ВИСНОВКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми. Однією з найважливіших проблем на сучасному етапі розвитку економіки більшості країн світу є проблема в області роботи з персоналом. У розвитку суспільного виробництва і підвищення його ефективності провідна роль, поряд з науково-технічним прогресом, належить трудовим ресурсам. Виробництво матеріальних благ неможливе без робочої сили. Її потрібно ставити при виробництві продукції на перше місце. Засоби виробництва, наскільки б досконалими вони б не були, самі по собі не мають ніякої цінності і не можуть дати будь-якого економічного ефекту. Тільки при наявності досвідчених працівників і фахівців, забезпеченості виробництва трудовими ресурсами можливо домогтися високих економічних показників, найбільш повного і продуктивного застосування машин і обладнання. Саме трудові ресурси – основний елемент виробництва і головна продуктивна сила.

Результати діяльності багатьох підприємств і накопичений досвід їхньої роботи з кадрами показують, що формування виробничих колективів, ефективне використання персоналу, забезпечення високої якості кадрового потенціалу є вирішальними факторами ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції. Проблеми в галузі використання персоналу і повсякденна робота з кадрами, за оцінкою фахівців, в найближчій перспективі будуть постійно перебувати в центрі уваги керівництва. У майбутньому, з розвитком науково-технічного прогресу, зміст та умови та ефективність праці придбають більше значення, ніж матеріальна зацікавленість. Тому тема даної роботи є особливо актуальною в сучасних умовах розвитку українського суспільства в цілому і кожного суб'єкта господарювання зокрема. З цією метою слід розглянути персонал підприємства, як один з найважливіших напрямків розвитку підприємства та підтримання конкурентоспроможності на ринку.

Метою випускної роботи на здобуття ступеня бакалавра є висвітлення теоретичних засад формування та використання персоналу, розробка пропозицій щодо підвищення продуктивності праці, використання робочого часу.

У відповідності з метою необхідно вирішити наступні завдання:

визначити сутність, склад та економічні аспекти управління персоналом підприємства;

визначити основні показники ефективності використання персоналу підприємства;

обґрунтувати шляхи підвищення ефективності використання персоналу підприємства;

розглянути загальну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад»;

проаналізувати господарську діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад»;

виконати аналіз складу та структури персоналу ТОВ «Телекарт-Прилад»;

запропонувати та обґрунтувати рекомендації щодо ефективності використання персоналу підприємства;

оцінити економічну ефективність запропонованих заходів щодо ефективності використання персоналу підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Об'єктом випускної роботи бакалавра є діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад», як функціональної одиниці господарської діяльності.

Предметом дослідження є процес оцінки показників використання персоналу підприємства та напрямки і шляхи підвищення ефективності їх використання.

Методи дослідження. При написанні даної роботи були використані такі методи як теоретичного узагальнення, порівняння та логічного узагальнення, економіко-статистичні методи.

Інформаційна база дослідження. Дана робота базується на законах, нормативно-правових актах, теоретичних джерелах, а також на періодичних

наукових публікаціях українських та зарубіжних вчених, присвячених дослідженню даної теми. Для аналізу господарської діяльності підприємства використовуються звітні документи ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2017-2019 роки: форма №1 (баланс), форма №2 (звіт про фінансові результати підприємства), звіт із праці.

Практичне значення роботи полягає в розробці заходів щодо ефективності використання персоналу підприємства та їх підтвердження необхідними техніко-економічними розрахунками.

Структура і обсяг роботи: випускна бакалаврська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (90 найменувань). Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 78 сторінок комп'ютерного тексту, містить 20 таблиць та 7 рисунків.

ВИСНОВКИ

ТОВ «Телекарт-Прилад» - одно з найбільших в Україні, СНД і Східній Європі підприємств-виробників телекомунікаційного устаткування для різних галузей, а також, комплексів зв'язку спеціального призначення. Також підприємство є основним постачальником засобів зв'язку для Збройних Сил України.

Підприємство має власну ліцензію на розробку, виготовлення, реалізацію, ремонт і модернізацію військової техніки, впровадило, підтримує і розвиває систему управління якістю, що відповідає вимогам Міжнародного стандарту ISO 9001.

З розвитком підприємства постійно створюються нові робочі місця. Проводяться регулярні роботи з підбору, навчання і підвищення кваліфікації молодих фахівців, інженерно-технічного складу та кваліфікованих робітників підприємства. На підприємстві постійно проводиться підвищення кваліфікації фахівців та кваліфікованих працівників.

За техніко-економічним аналізом виявлено, що ні підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» спостерігається постійна позитивна динаміка у таких показниках, як чистий дохід від реалізації продукції, повна собівартість реалізованої продукції, прибуток від реалізації продукції, прибуток від всіх видів діяльності, середньорічна вартість активів та оборотних засобів, середньорічна вартість власного капіталу та середньорічний виробіток продукції на одного працівника.

Після аналізу платоспроможності та кредитоспроможності на підприємстві, можна зробити висновки, що ТОВ «Телекарт-Прилад» є фінансово нестійким. Також виявлена відсутність власного оборотного капіталу. Спостерігається сильна залежність підприємства від довгострокових зобов'язань, що підвищує ступінь фінансового ризику для партнерів підприємства. Але є також позитивний аспект, що в компанії

досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Із отриманих даних після аналізу ефективності діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» можна сказати, що за весь аналізований період, активи та власний капітал підприємства були рентабельними. Рентабельність продажів досить нестабільна, що пов'язано зі змінами зовнішнього середовища діяльності підприємства. Щодо рентабельності продукції, цей показник на ТОВ «Телекарт-Прилад» був нестабільним за аналізований період.

На ТОВ «Телекарт-Прилад» чисельність персоналу постійно збільшується. Управлінський персонал складає у середньому близько 10%. Найбільшу кількість у складі персоналу становлять інженерно-технічні працівники, це пояснюється специфікою продукції, яку виробляє підприємство. Найбільшою кількістю працівників представлена група віком 50 р. та більше. Середній вік працівників підприємства – 43 роки.

За аналізом динаміки руху працівників на ТОВ «Телекарт-Прилад» виявлено, що коефіцієнт плинності кадрів постійно збільшується. Чим вище значення цього коефіцієнту, тим гірше для підприємства, оскільки це може бути пов'язано з тим, що на підприємстві не достатньо задовільні умови праці, невисока заробітна плата або несприятлива для роботи обстановка у колективі.

Проаналізувавши продуктивність праці на ТОВ «Телекарт-Прилад» можна зробити висновки, що на підприємстві спостерігається позитивна динаміка цього показника. За даними аналізу співвідношення темпів росту продуктивності праці та середньої заробітної плати виявлено, що темп росту продуктивності праці досить сильно випереджує темп росту середньої заробітної плати, а це свідчить про те, що підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» отримує відносну економію фонду заробітної плати, яка у свою чергу знижує собівартість продукції.

Проведений аналіз дозволив виявити основні проблеми у використанні персоналу підприємства на ТОВ «Телекарт-Прилад». Так виявлено збільшення коефіцієнту плинності кадрів у 2019 р., порівняно з 2017 р. та

2018 р., що пов'язано з динамічним рухом персоналу на підприємстві – багато працівників звільнюється та багато з'являється нових.

Також виявлено, що за період 2018-2019 р.р., темп росту продуктивності праці досить сильно відстає від темпу росту середньої заробітної плати, що згодом приведе до збільшення собівартості продукції, зменшення рентабельності та ефективності підприємства.

У зв'язку з цим, було запропоновано два основних напрямки удосконалення ефективності використання персоналу підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»:

- поліпшення умов праці за рахунок встановлення централізованої системи кондиціонування у виробничих цехах;
- впровадження пропускної системи при вході на підприємство.

А також проведено необхідні розрахунки економічної ефективності щодо їх впровадження. В ході розрахунків були отримані результати, які свідчать про високу економічну ефективність розроблених заходів. Так, за умов реалізації заходу по встановленню централізованої системи кондиціонування, середньооблікова чисельність працівників зменшилась на 3 особи, що призвело до збільшення прибутку на 558,7 тис. грн, збільшення середньорічної продуктивності праці на 9,08 тис. грн., а також зменшився коефіцієнт плинності кадрів на 9,0 %. А за умов реалізації заходу по установці пропускної системи при вході на підприємство для обліку робочого часу, середньорічна чисельність працівників підприємства зменшилась на 1 особу, а це призвело до збільшення прибутку на 186,23 тис. грн. та збільшення середньорічної продуктивності праці на 2,99 тис. грн.

Список використаних джерел

1. Богиня Д. П., Грішнова О. А.. Основи економіки праці. Навчальний посібник. Київ «Знання-Прес», 2001-313с
2. Завіновська Г. Т. Економіка праці – К.: КНЕУ, 2000.
3. Завіновська Г.Т. Економіка праці : навч. посібник / Г.Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2003. – 300 с.
4. Качан Є.П. Управління трудовими ресурсами : навч. посібник / Є.П. Качан, Д.Г. Шушпанов. – К. : Видавничій Дім «Юридична книга», 2009. – 358 с.
5. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Г.О. Швиданенко, О.С. Федонін. – К. : КНЕУ, 2009. – 439 с.
6. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу : навч. посібник / М.І. Мурашко. – К. : Знання, 2011. – 435 с. ISSN 1994-1749. 2014. Вип. 3 (30). Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу 377
7. Дорошенко Л.С. Управление трудовыми ресурсами: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1997. – 60с.
8. Гудушаури Г.В., Литвак Б.Г. Управление современным предприятием.- М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», изд-во ЕКМОС, 2004.
9. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/rp/eans/eans_u/arch_eans_mv_u.htm
10. Линенко А.В. Сутність й аналіз трудового потенціалу підприємства за показниками ефективності його використання [Текст]/ А.В. Линенко, О.Л. Шевченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – №4. – С. 111-116
11. Мельник Т.Г. Ефективність праці: методи вимірювання продуктивності праці та її оплати / Т.Г. Мельник // Теоретичні та прикладні питання

- економіки: Збірник наукових праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”. – 2005. – Вип.7. – С.291-296
12. Шульга Н. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів у системі управління діяльністю автотранспортних підприємств [Текст] / Н. Шульга // Наукові записки: зб. наук. праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль: Економічна думка. – 2006. – Вип.16. – С. 293-294
  13. Кудінова А. Аналіз продуктивності праці [Текст] / А. Кудінова, Д. Верба // Справочник економіста. – 2009. – №6. – С. 79-88
  14. Слободчикова Ю.В. Методичні аспекти контролю і підвищення продуктивності праці на підприємствах [Текст] / Ю.В. Слободчикова // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №1. – С. 321-326
  15. Гринева В. Н. Теоретические и методические основы мотивации труда персонала // Управління розвитком. — Х., 2003. — N1. — С.16–22.
  16. Грішнова О. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Підручник/ Олена Грішнова,. - К.: Знання, 2004. - 535 с.
  17. Грішнова О.А. Оцінювання персоналу: сучасні підходи до забезпечення ефективності // Управління людськими ресурсами: проблеми, теорії та практики. Том 2. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 42–50.
  18. Десслер Гари. Управление персоналом: Пер. с англ. - М.: БИНОМ, 2007. - С. 202.
  19. Петрова І. Л. Стратегічне управління персоналом : реалії та перспективи / І. Л. Петрова // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Т.2 Управління персоналом в організаціях. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – С. 214-223.
  20. Офіційний сайт ТОВ «Телекарт-Прилад» [Електроний ресурс]- Режим доступу: <https://telecard.odessa.ua/>
  21. Витяг стислої характеристики підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»
  22. Інформаційна довідка щодо ТОВ «Телекарт-Прилад»

23. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2017 р.
24. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2018 р.
25. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2019 р.
26. Звіт про фінансові результати ТОВ «Телекарт-Прилад», 2017 р.
27. Звіт про фінансові результати ТОВ «Телекарт-Прилад», 2018 р.
28. Звіт про фінансові результати ТОВ «Телекарт-Прилад», 2019 р.
29. Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2017 р.
30. Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2018 р.
31. Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Телекарт-Прилад», 2019 р.
32. Довідка про персонал ТОВ «Телекарт-Прилад»
33. Звіт із праці за 1 квартал 2017 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
34. Звіт із праці за 2 квартал 2017 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
35. Звіт із праці за 3 квартал 2017 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
36. Звіт із праці за 4 квартал 2017 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
37. Звіт із праці за 1 квартал 2018 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
38. Звіт із праці за 2 квартал 2018 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
39. Звіт із праці за 3 квартал 2018 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
40. Звіт із праці за 4 квартал 2018 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
41. Звіт із праці за 1 квартал 2019 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
42. Звіт із праці за 2 квартал 2019 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
43. Звіт із праці за 3 квартал 2019 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
44. Звіт із праці за 4 квартал 2019 року ТОВ «Телекарт-Прилад»
45. Корпоративний кодекс ТОВ «Телекарт-Прилад»
46. Літвінов О.С. Аналіз взаємозв'язку структури витрат на оплату праці та ефективності праці на підприємствах кабельної промисловості / О.С. Літвінов, О.О. Сукач // Трансформаційні процеси економічної системи

- в умовах сучасних викликів : монографія / За заг. ред. В.І. Гринчуцького. – Тернопіль: Крок, 2014. – С.456-466.
- 47.Літвінов О.С. Ефективність витрат на оплату праці як фактор конкурентоспроможності підприємства / О.С. Літвінов, О.О. Сукач // Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія / за заг. ред. О.Г. Янкового]. – Одеса : Атлант, 2013. – с.459-470.
- 48.Орленко О. М. Зростання продуктивності праці вітчизняних підприємств на засадах організаційно-управлінських інновацій [Електронний ресурс] / Орленко О. М. // Інфраструктура ринку. – 2017. – №9. – С. 66-70.
- 49.Сопенюк О. М. Сучасний стан факторів підвищення продуктивності праці у промисловості України / М. Сопенюк О. М. // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. – 2006. – № 7 (27). – С. 74-82.
- 50.Сукач О. О. Удосконалення оцінювання ефективності праці на промислових підприємствах / О. О. Сукач // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5 (167). – С. 405-412.
- 51.Закон України «Про охорону праці»: Редакція від 27.12.2019 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
- 52.Беляцкий Н.П., Велесько С.Е, Ройш П. Управление персоналом: Учеб. пособие – Мн.: ИП «Экоперспектива», 2000. – 320с.
- 53.Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч.посібник / Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304с.